

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 20CoCsp/6/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8121204079
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 05. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Michal Boroň
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2022:8121204079.2

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Michala Boroňa a členiek senátu JUDr. Daniely Babinovej a JUDr. Viery Kandrikovej v spore žalobcu: Dopravný podnik mesta Žiliny s.r.o., so sídlom Kvačalova 2, 011 40 Žilina, IČO: 36 007 099, právne zastúpený: HADBÁBNY & spol., advokátska kancelária, s.r.o., so sídlom Prielohy 1012/1C, 010 07 Žilina, IČO: 47 249 722, proti žalovanému: U. W., nar. XX.XX.XXXX, bytom Q. XXXX/XX, XXX XX F., o zaplatenie 65,65 eura s prísl. o odvolaní žalobcu a žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Prešov č.k. 16Csp/64/2021-97 zo dňa 04.11.2021, takto

rozhodol:

Zrušuje sa rozsudok a vec sa vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) napadnutým rozsudkom rozhodol takto:
„ I. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 65,65 eur v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

II. Žalobca má voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100% zo zaplateného súdneho poplatku, o výške ktorých bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.“

1.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia okrem iného uviedol, že žalobou doručenou súdu 21.05.2021 sa žalobca domáhal od žalovaného zaplatenia sumy 65,65 eura s príslušenstvom na tom skutkovom základe, že žalobca je poskytovateľ služby MHD na území mesta Žilina. Medzi žalobcom a žalovaným vznikla použitím žalobcovho dopravného prostriedku žalovaným konkludentne zmluva o preprave osôb, ktorej súčasťou boli okrem iného prepravný poriadok MHD v Žiline účinný od 01.12.2015 a tarifa MHD v Žiline účinná od 01.01.2020. Žalovaný dňa 04.08.2020 porušil zmluvné podmienky, keď na linke č. XX v čase XX:XX hod. cestoval s neplatným cestovným lístkom, resp. cestoval bez cestovného lístka, teda sa nepreukázal oprávnenej osobe žalobcu platným cestovným dokladom v súlade s prepravným poriadkom a tarifou. Napriek tomu, že žalovaný bol o svojej povinnosti zaplatiť základné cestovné a sankčnú náhradu riadne poučený a žalobca ho na úhradu označeného dlhu písomne vyzval aj prostredníctvom svojho právneho zástupcu zostal žalovaný nečinný a svoj dlh neuhradil.

Konštatoval, že, že nebolo sporným, že žalovaný cestoval v motorovom vozidle žalobcu bez platného cestovného lístka. Obrana žalovaného spočívala najmä v jeho predstave, ako by mal žalobca poskytovať prepravné služby, a s akými zvýhodneniami pre jednotlivé kategórie osôb. Dá sa chápať obmedzenie žalovaného spôsobené jeho zrakovým hendikepom, avšak je to žalobca, ktorý si určuje zľavy a zvýhodnenia cestujúcich v zmysle jeho taríf, ktoré korešpondujú so zákonom o cestnej doprave.

Uzavrel, že listinnými dôkazmi bolo preukázané, že žalovaný sa na výzvu dňa 04.08.2020 nepreukázal platným cestovným lístkom alebo iným platným cestovným dokladom, preto žalobcovi vznikla pohľadávka voči žalovanému vo výške 65,65 eura, predstavujúca cestovné 0,65 eura a postih/pokuta 65,- eur. Vzhľadom na oprávnený nárok žalobcu súd zaviazal žalovaného na zaplatenia sumy 65,65 eura a rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku.

O trovách konania rozhodol v súlade s § 257 Civilného sporového poriadku.

2. Proti tomuto rozhodnutiu podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalovaný, v ktorom okrem iného uviedol, že ide o neprijateľnú zmluvnú podmienku - vysoké cestovné oproti iným dopravcom a pokuta vo výške sto násobku základného cestovného za údajné porušenie tarifných podmienok podľa jeho názoru nesleduje záujmy nevidiaceho spotrebiteľa. Ide totiž o sociálnu službu poskytnutú mestskou firmou so 100 % majetkovou účasťou mesta Žiliny z prostriedkov pridelených zo štátneho rozpočtu z kapitoly dani z príjmu fyzických a právnických osôb prostredníctvom príslušného odboru Mestského úradu Žilina vo výške 6 940 200,- € za rok 2020. Poukázal na to, že žalobca aj napriek tak závažnej sume, ktoré mu Ministerstvo financií SR poskytne na zabezpečenie sociálnej služby a to na výkony v doprave vo verejnom záujme nie je schopný zabezpečiť sociálnu službu pre nevidiacich tak, ako je to v iných mestách, ako mesto Stará Ľubovňa, Bardejov, Poprad, Prešov (bezplatne), atď., kde základné cestovné je o polovicu nižšie ako zľavnené u žalobcu.

Poukázal na to, že nevidiaci majú v Prešove sociálnu službu bezplatne, ale u žalobcu až 0,65 eura.

Namietal, že konajúci súd prevzal právny názor žalobcu, a to taký, že z jeho strany nedošlo k omylu pri uzatváraní zmluvy o preprave osôb konkludentne. Súd túto otázku vôbec neriešil a ani neodôvodnil jej nevykonanie. Taktiež namietaná otázka, že ani nemohlo dôjsť k uzavretiu zmluvy z dôvodu absencie verejného návrhu na uzavretie zmluvy (verejnej vyhlášky) v inkriminovaný čas na najfrekventovanejšej zastávke žalobcu (na zastávke železničná stanica). Prepravný a tarifný poriadok žalobcu spolu s aktuálnymi cestovnými poriadkami sú súčasťou verejnej vyhlášky a predstavujú podmienky zmluvy ako každá iná spotrebiteľská zmluva. Odôvodnenie rozsudku neobsahuje žiadne prvky možného zraniteľného prístupu. Žalobca si vo svojich podmienkach neurčil zmluvnú pokutu 2 násobok, 10 násobok ale rovno 100 násobok. Keďže žalobca nemá v tarifnom poriadku uvedené, že sa táto pokuta netýka invalidných na vozíčku a nevidiacich znamená, že táto podmienka neplatí, nakoľko táto nesleduje záujmy spotrebiteľa s hendikepom (§ 53 ods. 4 písm. t) OZ)

Navrhol napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušiť, konanie zastaviť a vykonať dokazovanie, s tým, že upriami dôraz na ochranu spotrebiteľa, zruší, alebo zníži zmluvnú pokutu za cestovanie bez platného cestovného lístka u osôb ŤZP na invalidnom vozíčku a nevidiacich s vodiacim psom, alebo bez neho s bielou paličkou. Žalobca je jediným dopravcom v mestskej doprave, ktorý pokutuje nevidiacich a ŤZP na invalidnom vozíčku. Žalobca sa aj bezdôvodne obohacuje podľa jeho názoru, nakoľko od štátu dostáva štedré dotácie na prevádzkové ako aj investičné účely ako náhradu za vykonávanie sociálnej služby v doprave a napriek tomu si ešte aj vynucuje pokuty od ťažko zdravotne postihnutých spotrebiteľov, čo považoval za vrchol cynizmu (§ 4 ods. 8 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa). Zároveň žiadal, aby odvolací súd nepriznal žalobcovi trovy konania v zmysle § 257 Civilného sporového poriadku.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu v časti výroku II. o trovách konania podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie aj žalobca. Namietal, že žalovaný v konaní nijakým spôsobom nepreukázal, že by jeho majetkové pomery boli také, aby mu znemožnili plnenie náhrady trov konania. Vo vzťahu k žalovanému tak nebolo preukázané, že by nariadením povinnosti nahradiť mu trovy konania bolo neprímerane tvrdým spôsobom zasiahnuté do jeho majetkovej sféry.

Poukázal na to, že je právnickou osobou, ktorá hospodári a nakladá aj s verejnými prostriedkami, určenými na plnenie verejnoprospešných cieľov. Za daného stavu, berúc aj dôvody, ktoré sme uviedli v predchádzajúcich častiach tohto odvolania, sa potom javí ako neprímerane tvrdé, ak nám nebola priznaná náhrada trov konania na úkor žalovaného. Paradoxne tak nastáva situácia, keď sa postupom súdu podľa § 257 neodstraňuje neprímeraná tvrdosť zákona, ale naopak sa táto tvrdosť zakladá, čo je v príkrom rozpore s cieľmi vyjadrenými zákonodarcom pri prijímaní zákona.

Bol toho názoru, že za daného stavu veci je potrebné brať do úvahy ochranu verejného majetku a verejných financií, a pretože bol stranou, ktorá mala vo veci úplný úspech, je tu o dôvod viac na to, aby mu náhrada trov súdneho konania bola priznaná. Žiadal zmeniť napadnutý výrok II. tak, že mu bude priznaná náhrada trov konania a trov právneho zastúpenia proti žalovanému vo výške 100 %.

4. Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu žalobcu okrem iného uviedol, že súd prvej inštancie dostatočne vykonal šetrenie jeho majetkových pomerov a nepriznanie trov právneho zastúpenia je tak skutkovo aj právne správne.

5. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) príslušný na rozhodnutie o odvolaní (§ 34 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP“) preskúmal napadnuté rozhodnutie ako aj konanie mu predchádzajúce podľa zásad upravených v ust. § 379 a nasl. CSP bez nariadenia

pojednávania a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

6. Po oboznámení sa s obsahom spisu odvolací súd uvádza, že predmetom konania je nárok žalobcu na zaplatenie sankčných nárokov voči žalovanému, vyplývajúcich zo skutočností, že žalovaný použil dopravný prostriedok žalobcu a nezaplatil riadne cestovné, a tento nárok je potrebné posudzovať podľa § 760 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“)

7. Procesná obrana žalovaného v tomto konaní spočívala v tom, že je nevidiaci a je držiteľom preukazu ZŤP W.. Nakoľko byva v meste Prešov, kde majú osoby s ťažkým zdravotným postihnutím nárok na bezplatnú prepravu mestskou hromadnou dopravou, domnieval sa, že je tomu tak aj v meste Žilina a uvedený preukaz nahrádza cestovný lístok.

8. Odvolací súd sa v prvom rade zaoberal charakterom vzťahu medzi stranami sporu, pričom dospel k záveru, že ide o spotrebiteľský vzťah a zmluva o preprave uzatváraná medzi žalobcom ako dopravcom a cestujúcim je spotrebiteľskou zmluvou v zmysle § 52 ods. 1 OZ. Ide totiž o zmluvu, ktorá sa uzatvára vo viacerých prípadoch, pričom cestujúci nemá možnosť podstatným spôsobom, resp. žiadnym spôsobom ovplyvniť obsah dopravcom vopred pripraveného návrhu na uzavretie zmluvy. Podľa Prepravného poriadku MHD v Žiline je tento prepravný poriadok, Tarifa MHD a cestovné poriadky umiestnené na zástavkách verejným návrhom na uzavretie zmluvy o preprave osôb. Cestujúci sa však môže jedine rozhodnúť, či služby poskytované dopravcom využije a bude akceptovať ním stanovený Prepravný poriadok MHD v Žiline, Tarify MHD a cestovné poriadky alebo služby dopravcu nevyužije, nemá však možnosť dohodnúť si individuálne podmienky, za akých tieto služby bude využívať, ani žiadnym spôsobom zasahovať do ich obsahu.

V zmysle uvedeného je právny vzťah medzi žalobcom a žalovaným v prejednávanej veci právnym vzťahom zo spotrebiteľskej zmluvy, ktorý musí byť posudzovaný podľa ustanovení upravujúcich právne vzťahy spotrebiteľského charakteru.

Žalobca (dopravca) má pritom v tomto vzťahu postavenie dodávateľa v zmysle § 52 ods. 3 OZ. a zároveň predávajúceho v zmysle § 2 písm. b) zákona č. 250/2007 Z.z., keďže pri uzatváraní a plnení zmluvy o preprave koná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti, ktorou okrem iného je aj pravidelná verejná cestná hromadná mestská doprava osôb. Žalovaný (cestujúci) vystupuje v postavení spotrebiteľa (§ 52 ods. 4 OZ a § 2 písm. a) zákona č. 250/2007 Z.z.).

9. Podľa § 17 ods. 2 zákona č. 56/2012 Z.z. o cestnej doprave, sankčnú úhradu pri nepreukázaní sa platným cestovným lístkom určí dopravca najviac do stonásobku základného cestovného bez príplatkov.

10. Odvolací súd zdôrazňuje, že žalobca si v predmetnom konaní uplatňuje od nevidiacej osoby, teda osoby s ťažkým zdravotným postihnutím najvyššiu možnú sankčnú úhradu 65 eur (cestovný lístok vo výške 0,65 eura x 100). Zároveň si uplatnil aj cestovné 0,65 eura, t.j. spolu vo výške 65,65 eura.

11. V súvislosti s nateraz objasnenými okolnosťami veci je dôležité pripomenúť existenciu Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Článok 1

Cieľom tohto dohovoru je presadzovať, chrániť a zabezpečovať plné a rovnaké využívanie všetkých ľudských práv a základných slobôd všetkými osobami so zdravotným postihnutím a podporovať úctu k ich prirodzenej dôstojnosti. Osoby so zdravotným postihnutím zahŕňajú osoby s dlhodobými telesnými, mentálnymi, intelektuálnymi alebo zmyslovými postihnutiami, ktoré v súčinnosti s rôznymi prekážkami môžu brániť ich plnému a účinnému zapojeniu do života spoločnosti na rovnakom základe s ostatnými.

Článok 2

V tomto dohovore „komunikácia“ je jazyk, zobrazenie textu, Braillovo písmo, taktilná komunikácia, zväčšené písmo, prístupné multimédiá, ako aj písané, zvukové, jazykovo jednoduché, predčítavané, augmentatívne a ďalšie alternatívne spôsoby, prostriedky a formáty komunikácie vrátane prístupných informačných a komunikačných technológií; „jazyk“ je hovorená reč, posunkový jazyk a iné formy neverbálnych jazykov; „diskriminácia na základe zdravotného postihnutia“ je každé robenie rozdielov, vylúčenie alebo obmedzenie na základe zdravotného postihnutia, ktorých cieľom alebo účinkom je narušiť alebo znemožniť uznávanie, využívanie alebo uplatňovanie všetkých ľudských práv a základných slobôd v politickej, hospodárskej, sociálnej, kultúrnej, občianskej alebo inej oblasti na rovnakom základe s ostatnými; zahŕňa všetky formy diskriminácie vrátane odmietnutia primeraných úprav; „primerané

úpravy“ sú nevyhnutné a adekvátne zmeny a prispôsobenie, ktoré nepredstavujú neúmerné alebo nadmerné zaťaženie a ktoré sa robia, ak si to vyžaduje konkrétny prípad, s cieľom zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím využívanie alebo uplatňovanie všetkých ľudských práv a základných slobôd na rovnakom základe s ostatnými; „univerzálny dizajn“ je navrhovanie výrobkov, zariadení, programov a služieb tak, aby ich mohli využívať v najväčšej možnej miere všetci ľudia bez nevyhnutnosti úprav alebo špeciálneho dizajnu; „univerzálny dizajn“ nevylučuje asistenčné zariadenia pre určité skupiny osôb so zdravotným postihnutím, ak je to potrebné.

Článok 20

Osobná mobilita Zmluvné strany prijímú účinné opatrenia na zabezpečenie osobnej mobility s najväčšou možnou nezávislosťou pre osoby so zdravotným postihnutím, a to aj tým, že a) uľahčia osobnú mobilitu osôb so zdravotným postihnutím takým spôsobom a v takom čase, aký si zvolia ony samy, a to za prijateľné ceny; b) uľahčia prístup osôb so zdravotným postihnutím ku kvalitným pomôckam na mobilitu, k zariadeniam, k podporným technológiám, k rôznym formám živej asistencie a k sprostredkovateľom, a to aj zabezpečením ich finančnej dostupnosti; c) zabezpečia vzdelávanie zamerané na získanie zručnosti vo veci mobility pre osoby so zdravotným postihnutím a pre odborný personál pracujúci s osobami so zdravotným postihnutím; d) budú motivovať subjekty, ktoré vyrábajú pomôcky na mobilitu, zariadenia a podporné technológie, aby brali do úvahy všetky aspekty mobility osôb so zdravotným postihnutím.

Odvolačí súd pripomína, že vyspelé demokratické štáty pristupujú k napĺňaniu cieľov dohovoru v maximálne možnej miere zvýšiť kvalitu života osôb so zdravotným postihnutím. V 21. storočí k týmto subjektom nepochybne patria aj verejnoprávne korporácie a ich právnické osoby teda žalobca.

Je dôležité pripomenúť, že:

65 Zo znenia odseku 1 uvedeného článku 6 smernice 93/13 vyplýva, že vnútroštátne súdy sú povinné iba neuplatniť nekalú podmienku, aby nebola záväzná pre spotrebiteľa, nemôžu však zmeniť jej obsah. Táto zmluva totiž musí v zásade existovať ďalej bez akejkoľvek zmeny okrem odstránenia nekalých podmienok, pokiaľ je jej ďalšia existencia možná v súlade s pravidlami vnútroštátneho práva.

66 Tento výklad okrem toho podporuje účel a všeobecná systematika smernice 93/13.

67 Podľa judikatúry Súdného dvora totiž predmetná smernica ako celok predstavuje opatrenie nevyhnutné na splnenie poslania zvereného Európskej únii, a najmä na zvýšenie životnej úrovne a kvality života v celej únii (pozri rozsudky Mostaza Claro, už citovaný, bod 37; Pannon GSM, už citovaný, bod 26, a Asturcom Telecomunicaciones, už citovaný, bod 51).

68 Vzhľadom na povahu a význam verejného záujmu, na ktorom spočíva ochrana priznaná spotrebiteľom, ktorí sa voči predajcom alebo dodávateľom nachádzajú v nevýhodnejšom postavení, smernica 93/13, ako vyplýva z jej článku 7 ods. 1 v spojení s jej dvadsiatym štvrtým odôvodnením, ukladá členským štátom povinnosť stanoviť primerané a účinné prostriedky, „ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov“.

69 V tomto kontexte treba konštatovať, ako uviedla generálna advokátka v bodoch 86 až 88 návrhov, že pokiaľ by vnútroštátny súd mohol meniť obsah nekalých podmienok, ktoré sú uvedené v takýchto zmluvách, mohlo by sa tým ohroziť splnenie dlhodobého cieľa uvedeného v článku 7 smernice 93/13. Táto možnosť by totiž mohla prispieť k odstráneniu odstrašujúceho účinku pre predajcov alebo dodávateľov spočívajúceho v tom, že sa takéto nekalé podmienky voči spotrebiteľovi jednoducho neuplatnia (pozri v tomto zmysle uznesenie Pohotovosť, už citované, bod 41 a citovaný judikatúru): predajcovia alebo dodávateľia by sa totiž mohli pokúšať dotknuté podmienky používať, pretože by vedeli, že aj keby bolo rozhodnuté o ich neplatnosti, mohol by vnútroštátny súd zmeniť zmluvu v potrebnom rozsahu, a tak by ich záujmy ostali zabezpečené.

70 Preto taká možnosť - ak by sa vnútroštátnemu súdu priznala - sama osebe nemôže zaručiť rovnako účinnú ochranu spotrebiteľa, ako je ochrana, ktorá vyplýva z neuplatňovania nekalých podmienok. Navyše by sa táto možnosť nemohla ani zakladať na článku 8 smernice 93/13, ktorý členským štátom ponecháva možnosť v oblasti upravenej touto smernicou prijať alebo zachovať prísnejšie ustanovenia zlučiteľné s právom Únie, aby sa zabezpečila vyššia úroveň ochrany spotrebiteľa (pozri rozsudky z 3. júna 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, Zb. s. I-4785, body 28 a 29, ako aj Pereničová a Perenič, už citovaný, bod 34).

71 Z týchto úvah teda vyplýva, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 nemožno chápať tak, že vnútroštátnemu súdu v prípade, že zistí existenciu nekalej podmienky v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, umožňuje zmeniť obsah uvedenej podmienky namiesto toho, aby ju voči spotrebiteľovi jednoducho neuplatnil.

72 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že vnútroštátnemu súdu prináleží overiť, ktoré vnútroštátne predpisy sa uplatňujú na spor, o ktorom rozhoduje, a urobiť všetko, čo je v jeho právomoci, pričom

zohľadní vnútroštátne právo ako celok a uplatní výkladové metódy, ktoré toto právo uznáva, s cieľom zaručiť úplnú účinnosť článku 6 ods. 1 smernice 93/13 a dospieť k riešeniu, ktoré je v súlade s účelom sledovaným smernicou (pozri v tomto zmysle rozsudok z 24. januára 2012, Dominguez, C-282/10, bod 27 a citovanú judikatúru).

73 Na základe predchádzajúcich úvah treba na druhú otázku odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že mu odporuje právna úprava členského štátu, akou je článok 83 legislatívneho dekrétu 1/2007, ktorá vnútroštátnemu súdu umožňuje v prípade, že rozhodne o neplatnosti nekalej zmluvnej podmienky, ktorá je súčasťou zmluvy uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, doplniť uvedenú zmluvu tým, že zmení obsah tejto podmienky (pozri rozsudok Súdneho dvora EÚ (prvá komora) zo 14. júna 2012 C-618/10)

96 Po druhé treba pripomenúť, že článok 6 ods. 1 prvej časti vety smernice 93/13 vyžaduje, aby členské štáty zabezpečili, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom neboli podľa ich vnútroštátneho práva záväzné pre spotrebiteľa. Článok 6 ods. 1 druhá časť vety tejto smernice však spresňuje, aby zmluva „bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok“.

97 Súdny dvor pripomenul, že vnútroštátne súdy sú povinné neuplatniť nekalú podmienku tak, aby nebola záväzná pre spotrebiteľa, nemôžu však zmeniť jej obsah. Zmluva totiž musí v zásade existovať ďalej bez akejkoľvek zmeny okrem odstránenia nekalých podmienok, pokiaľ je jej ďalšia existencia právne možná v súlade s pravidlami vnútroštátneho práva (rozsudok z 21. januára 2015, Unicaja Banco a Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 a C-487/13, EU:C:2015:21, bod 28 a citovaná judikatúra).

98 Tento výklad okrem toho podporuje účel a všeobecná systematika smernice 93/13. Vzhľadom na povahu a význam verejného záujmu, na ktorom spočíva ochrana priznaná spotrebiteľom, táto smernica ukladá členským štátom povinnosť, ako vyplýva z jej článku 7 ods. 1, stanoviť primerané a účinné prostriedky, „ktoré by zabránili ďalšiemu uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov“. Pokiaľ by vnútroštátny súd mohol meniť obsah nekalých podmienok, ktoré sú uvedené v takýchto zmluvách, mohlo by sa tým ohroziť splnenie dlhodobého cieľa uvedeného v článku 7 uvedenej smernice, keďže by došlo k oslabeniu odrádzajúceho účinku pre predajcov alebo dodávateľov spočívajúceho v tom, že sa takéto nekalé podmienky voči spotrebiteľovi jednoducho neuplatnia (rozsudok z 30. mája 2013, Asbeek Brusse a de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, bod 58 a citovaná judikatúra).

99 Pokiaľ vnútroštátny súd dospeje k záveru, že podmienka je nekalá v zmysle smernice 93/13, je jeho úlohou vyvodiť všetky dôsledky, ktoré z toho vyplývajú podľa vnútroštátneho práva s cieľom ubezpečiť sa, že spotrebiteľ nie je viazaný touto podmienkou (pozri v tomto zmysle uznesenie zo 16. novembra 2010, Pohotovosť, C-76/10, EU:C:2010:685, bod 62 a citovanú judikatúru).

100 Z uvedeného vyplýva, ako to uviedla generálna advokátka v bode 75 svojich návrhov, že vnútroštátny súd, ktorý konštatuje, že viaceré podmienky v zmluve uzatvorenej medzi predávajúcim alebo dodávateľom a spotrebiteľom majú nekalú povahu v zmysle smernice 93/13, musí vylúčiť všetky nekalé podmienky, a nie len niektoré z nich.

101 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na piatu a šiestu otázku odpovedať tak, že ustanovenia smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že na účely posúdenia, či je výška odškodnenia v zmysle bodu 1 písm. e) prílohy tejto smernice požadovaného od spotrebiteľa, ktorý si neplní svoje záväzky, neprimeraná, je potrebné hodnotiť kumulatívny účinok všetkých sankčných podmienok v predmetnej zmluve bez ohľadu na to, či veriteľ skutočne trvá na ich plnej úhrade, a že vnútroštátne súdy prípadne musia na základe článku 6 ods. 1 uvedenej smernice vyvodiť všetky dôsledky zo zistenia, že niektoré podmienky sú nekalé, a vylúčiť všetky podmienky uznané za nekalé, aby sa ubezpečili, že pre spotrebiteľa nebudú záväzné (pozri rozsudok Súdneho dvora EÚ (tretia komora) z 21. apríla 2016 vo veci C-377/14).

Odvolačný súd navyše v súvislosti s osobitnými okolnosťami veci upriamuje pozornosť ex offio na pojmy nerovnakého zaobchádzania:

Priama diskriminácia: je také zaobchádzanie na základe akéhokoľvek „chráneného dôvodu“, ktoré je v porovnateľnej situácii menej výhodné, než zaobchádzanie s inou fyzickou osobou alebo právnickou osobou. Pri rozdielnom zaobchádzaní z dôvodu pohlavia/rodu hovoríme o rodovej diskriminácii. Príkladom priamej diskriminácie môže byť napr. odmietnutie ženy - uchádzačky o zamestnanie len s odôvodnením, že na dané miesto sú uprednostňovaní muži, alebo odmietnutie obsluhy Rómov v reštauračných zariadeniach s odôvodnením, že je to na základe príkazu majiteľa.

Nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré sa vzťahujú na každého, avšak znevýhodňujú niektorú osobu v porovnaní s inou osobou alebo majú vo vzťahu k nej nepriaznivejšie účinky a to z dôvodu jej niektorých zvláštnych charakteristík (zákonne chránených dôvodov).

Aj v prípadoch, keď sa prejaví nepriaznivý účinok alebo dôsledok, nemusí také konanie nevyhnutne ústiť do diskriminácie, ak je rozdielne zaobchádzanie odôvodnené. Odôvodnenosť konania musí byť preukázaná sledovaním oprávneného záujmu (skutočnou potrebou) a tiež musí byť preukázané, že konanie je primerané na dosiahnutie takého záujmu. Teda, či je také konanie nevyhnutné a či neexistujú alternatívne, menej diskriminačné cesty na dosiahnutie legitímneho cieľa.

„Antidiskriminačný zákon ... predstavuje len všeobecnú úpravu zásady rovnakého zaobchádzania a nárokov vyplývajúcich z jej porušenia, konkrétne práva a povinnosti, ako aj špecifické prostriedky ochrany, či už na odstránenie diskriminácie alebo jej predchádzanie, sú obsiahnuté v špeciálnych právnych predpisoch ako napr. Zákonníku práce, na ktoré antidiskriminačný zákon odkazuje (§ 3 ods. 1, 2, § 5, § 6 v spojení s poznámkou č. 1).“

-z hľadiska úpravy ZRZ teda relevantné aj ďalšie právne predpisy, napr. Zákonník práce, školský zákon, zákon o vysokých školách, zák. o ochrane spotrebiteľa, zák. o cestnej doprave, zák. o zdravotnej starostlivosti, zák. o službách zamestnanosti, zák. o sociálnom poistení, zákon o sociálnych službách, zákony upravujúce štátne sociálne dávky atď. (pozri rozhodnutie NS SR sp.zn. 5Cdo/56/2014).

12. Ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka patrí k právnym normám s relatívne neurčitou hypotézou, t.j. k právnym normám, ktorých hypotéza nie je stanovená priamo právnym predpisom a ktoré tak prenechávajú súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jednotlivom prípade sám vymedzil hypotézu právnej normy zo širokého, dopredu neobmedzeného okruhu okolností. Pri posudzovaní, či konanie účastníka občianskoprávneho vzťahu je v súlade či v rozpore s dobrými mravmi, zákon výslovne neurčuje z akých hľadísk má súd vychádzať. Rozhodnutie o tom, či sú splnené podmienky pre použitie ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka je vždy potrebné urobiť po starostlivej úvahe, v rámci ktorej musia byť zvážené všetky rozhodujúce okolnosti.

13. Odvolací súd je navyše toho názoru, že uplatnenie si sankčnej náhrady v maximálne možnej výške voči osobe s ťažkým zdravotným postihnutím je aj v rozpore s dobrými mravmi, navyše za situácie, ak si dopravca má možnosť sám určiť výšku tejto náhrady.

V prejednávanej veci je navyše indikované, že samotná výška sankcie citovaným § 17 ods. 2 zákona o cestnej doprave je ponechané na ľubovli žalobcu, čo všeobecný súd musí považovať za zmluvnú podmienku a ex offio ju preskúmať.

Je zrejmé, že žalobca zdravotne ťažko postihnutým osobám priznáva zľavu za cestovný lístok vo výške 30 %, avšak sankcia určená žalobcovi túto okolnosť pre zdravotne postihnuté osoby nezohľadňuje.

Žalobca postupoval v rozpore s dobrými mravmi, ak primerane neznižil sankčnú náhradu za prepravu nevidiacej osoby bez cestovného lístka, ale naopak, uplatnil si maximálnu možnú výšku.

14. Odvolací súd zároveň dáva do pozornosti žalobcu, že v rámci Slovenskej republiky majú nevidiace osoby v mestách ako je napr. Trenčín, Banská Bystrica, Košice a Prešov, s preukazom fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím - blind, bezplatnú prepravu mestskou hromadnou dopravou.

15. Aj keď zmluvná podmienka odráža zákonné pravidlo so sekundárnou dispozíciou dopravcu si uplatňovať maximálnu výšku sankcie 100 násobok základného cestovného, môže to ako v prejednanom prípade spôsobovať nerovnováhu a nezohľadňovať osobitné okolnosti veci jednak spôsobu a závažnosti porušenia pravidiel zo strany spotrebiteľa a jednak osobitné subjektívne okolnosti, tak ako je to v tomto prípade.

Odvolací súd sa preto domnieva, že prepravné podmienky v tomto význame dopadajúce na žalovaného majú byť ex offio podrobené súdnej kontrole ich prijateľnosti.

Teda aj z okolností veci je zrejmé, že zraniteľné osoby sa môžu opodstatnene domnievať, že takáto prax dopravcov je jednotná a z toho môže za týchto okolností nastať situácia ako v prejednáanej veci.

16. Súd prvej inštancie nepostupoval správne ak opomenul vysvetliť, či indikovaný 100 násobok základného cestovného ako výška sankcie voči zraniteľným osobám je prijateľnou zmluvnou podmienkou a s prihliadnutím na uvedené nevyvodil z tohto zistenia dôsledky.

17. Uvedeným nesprávnym postupom súdu prvej inštancie došlo k porušeniu práva žalovaného na spravodlivý súdny proces.

18. Úlohou súdu prvej inštancie bude v ďalšom konaní postupovať v zmysle vyššie naznačených intenciách.

19. Odvolací súd preto rozhodnutie súdu prvej inštancie podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP zrušil a podľa § 391 ods. 1 CSP vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

20. Vo vzťahu k rozhodovaniu o trovách konania je nevyhnutné poukázať na už aplikované ust. § 257 CSP súdom prvej inštancie a to aj z týchto dôvodov:

V prejednávanej veci je evidentné, že vzťah medzi žalobcom a žalovaným je vzťahom spotrebiteľským, a zároveň predmetom sporu je suma 65,65 eura s príslušenstvom, teda tzv. drobný spor (predtým § 200ea O.s.p.), ktorý síce v súčasnosti v civilnom sporovom konaní nemá ekvivalent, avšak podľa názoru odvolacieho súdu predstavuje samostatne dôvod hodný osobitného zreteľa (§ 257 CSP) v rozsahu trov konania.

Každé rozhodnutie súdu by malo viesť k spravodlivému usporiadaniu vzťahov medzi stranami sporu. Vzhľadom na existenciu spotrebiteľského drobného sporu by nebolo v súlade s princípom spravodlivosti, ak by žalovaný mal hradiť žalobcovi trovy konania. Uvedené predstavuje dôvody hodné osobitného zreteľa podľa ust. § 257 CSP (pozri uznesenie Ústavného súdu SR II. ÚS 29/2020 zo dňa 23.01.2020).

21. Prvoinštančný súd, ktorý je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 391 ods. 2 CSP) v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách tohto odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 CSP).

22. Rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom.

Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).